

College van burgemeester en wethouders Den Haag en Leidschendam-Voorburg
t.a.v. wethouders Onderwijs,

Betreft: Zorgenbrief Jeugdbondsman

Den Haag, 17 mei 2023

Geachte wethouders, beste heer Bredemeijer en heer Keus,

“Het systeem rondom passend onderwijs is vastgelopen”, constateerde wethouder Bredemeijer vorige week¹. Deze constatering deel ik². Maatregelen vanuit de gemeenten zijn positief en hoopgevend, maar op dit moment (nog) niet voldoende. De wachtlijsten in het onderwijs en jeugdzorg lopen nog steeds op en de duur van de wachttijden wordt langer. Hierdoor worden leerachterstanden van thuiszittende kinderen groter en worden de problemen en stress van gezinnen alleen maar groter. Daarnaast stapelen (klacht-)procedures zich op omdat vragen, klachten en problemen onbeantwoord en onopgelost blijven. Een deel van deze mensen wendt zich daarom ook tot de ombudsman. Ik ontvang in beide gemeenten in toenemende mate klachten en signalen van ouders, leerlingen en onderwijspersoneel die vastgelopen zijn in het systeem bij het vinden van een (passende) onderwijsplek, het organiseren van leerlingenvervoer en in de behandeling van hun vragen en klachten daarover. Met deze brief informeer ik u over mijn zorgen hierover. Tevens roep ik u, vanuit uw positie als wethouders Onderwijs, op om te zoeken naar steviger oplossingen zodat ouders, leerlingen en onderwijspersoneel niet blijven zitten met hun klachten, vragen en problemen. Ik trek daarin graag samen met u op. Ik bied u aan hierover met u in gesprek te gaan. Ook doe ik u een aantal aanbevelingen. Ik licht dat hieronder nader toe.

Welke zorgen zijn er?

Als ombudsman maak ik mij, gelet op de signalen en klachten die ik ontvang, zorgen om de volgende punten:

1. *Oplopende wachtlijsten en groeiend aantal kinderen dat thuis zit*

Zowel voor kinderen van nieuwkomers als kinderen die niet passen in het reguliere onderwijs is er een structureel tekort aan onderwijsplekken. Het samenwerkingsverband SPPOH heeft op dit moment niet voor iedere leerling met extra ondersteuningsbehoefte een passende onderwijsplek en genoemde wachtlijsten zijn (nog) niet opgelost³. Het (langdurig) niet volgen van onderwijs is erg schadelijk voor de ontwikkeling van een leerling. Zij missen sociale contacten met leeftijdsgenoten, voelen zich ongelukkig en de weg (terug) naar school wordt steeds moeilijker.

2. *Ouders en leerlingen weten niet waar ze terecht kunnen met hun vragen, klachten en problemen als zij vastlopen*

Ouders, leerlingen en onderwijspersoneel lopen vast in een ingewikkeld systeem van (jeugd-)zorg en onderwijs met veel verschillende personen, organisaties⁴ en klachtenprocedures. Instanties wijzen naar en naar procedures. Ouders voelen zich daardoor van het kastje naar de muur gestuurd. Ouders voelen zich ook alleen in hun zoektocht als hun kind iets extra's nodig heeft of niet naar school kan. Zij moeten hier hard voor strijden en veel zelf uitzoeken. Zonder adequate ondersteuning van ouders bij hun zoektocht wordt de kans dat een leerling (opnieuw) uitvalt groter.

¹ Interview radio NPO1 d.d. 10 mei 2023, over De Staat Van het Onderwijs.

² Zie ook mijn jaarverslag 2022 met als titel “Stukgelopen in het systeem”, maart 2023.

³ Zie RIS 314516 d.d. 21 maart 2023 en RIS 314545 d.d. 14 maart 2023.

⁴ De scholen, schoolbesturen, vertrouwenspersonen, SPPOH, leerplichtambtenaren, gezinscoaches CJG, artsen. Landelijke klachtencommissie Onderwijs, Klachtencommissie Passend Onderwijs, Landelijke bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring, Inspectie voor het Onderwijs, College voor de Rechten van de Mens, ombudsmannen etc.

3. Klachten worden niet adequaat opgepakt en opgelost

Zowel de behandeling van klachten over problemen bij het vinden van een passende onderwijsplek en waar de zorgplicht ligt, als over leerlingenvervoer worden op dit moment niet (goed) en niet tijdig opgepakt en opgelost. Klachten die (door een Geschillencommissie passend onderwijs of door Trafficon) gegrond verklaard zijn, leiden niet in alle gevallen tot een passend vervolg of oplossing. Problemen van gezinnen en leerlingen blijven daarmee in stand en/of verergeren.

4. Het (dreigen met) melden bij Veilig Thuis bij geschillen over (passend) onderwijs

Scholen en ambtenaren zouden geen melding moeten maken bij Veilig Thuis enkel omdat ouders en school het niet eens kunnen worden over passende ondersteuning en of zorg. Dit is ook onderdeel van de verbeteraanpak passend onderwijs als maatregel 12, waarbij het streven is om geen Veilig Thuis meldingen te doen bij puur een geschil over passend onderwijs⁵. Niettemin ontvang ik klachten en signalen dat dit wel gebeurt.

Voorbeelden

Bijgaand een selectie voorbeelden van de aan de ombudsman voorgelegde problemen en impact hiervan op de kinderen en betrokken gezinnen. Het betreft hier quotes en citaten van wat ouders aan de ombudsman verteld en voorgelegd hebben.

➤ Oplopende wachtlijsten en groeiend aantal kinderen dat thuis zit

“We are immigrants. We have been living in the Netherlands since september. We have an 8-year-old daughter who we have not yet been able to enroll in a Dutch school. We called number 14070 several times and they told us that they would solve the problem and inform us, but this did not happen. We filled out many forms to register in the school, but still our daughter is at home and does not go to school. We are worried about the situation and need help”.

“Mijn zoon heeft dit jaar al langer dan 6 maanden thuisgezeten op regulier onderwijs. Inmiddels staat vast dat mijn zoon op speciaal onderwijs thuishoort. Maar ook daar komt hij volgend jaar weer thuis te zitten. De school voor speciaal onderwijs die mijn zoon geobserveerd heeft geeft namelijk aan dat ze hem niet kunnen aannemen nu omdat hij volgens hen geen schoolsetting aan kan. Ze willen pas over paar maanden opnieuw kijken hoe het gaat met begeleiding vanuit cluster 3 en shadow begeleiding. School weigert mijn zoon voor komend schooljaar naar school te laten gaan. We vinden dat school enorm te kort schiet wederom. Hoe kan mijn zoon een schoolsetting leren als hij niet naar school mag. Hierdoor wordt hem de kans ontnomen om te leren en verder ontwikkelen en juiste school te vinden”.

“De twee jaar dat mijn 4,5 jarige zoon nu thuis zit, zijn voor hem en ons een drama. Ik schreef mijn zoon in op school (OBS) toen hij 3 jaar was. Dit was ook de school waar mijn zoon in 2021 op de voorschool zat en na drie weken niet meer welkom was. Maar op deze school (OBS) wordt hij nu geweigerd. Sindsdien zit hij thuis, terwijl hij heel graag naar school wil. School weigert hem naar groep 1 te laten omdat school aangeeft de benodigde begeleiding voor mijn zoon niet kunnen bieden. Wij moeten het van school zelf oplossen en zelf een andere school vinden. Ik wil graag dat mijn zoon passend onderwijs krijgt. Ik denk niet dat dit de OBS is. Zelf denken wij dat de “De Strandwacht” geschikt zou zijn. Ik mag hem hier echter niet zelf aanmelden. Mij is verteld dat dit via de school moet en die doen dat niet. Met mijn klachten wordt niets gedaan”.

➤ Ouders, leerlingen en professionals weten niet waar ze terecht kunnen als ze vastlopen

“Mijn zoon ging (met shadow-begeleiding) naar een reguliere basisschool. Maar deze school heeft mijn zoon weggestuurd. Volgens school konden zij niet de zorg bieden die mijn zoon volgens hen nodig heeft. School adviseerde een cluster 4 school. Maar volgens ons waren er geen onderzoeken verricht waaruit de noodzaak van bijzonder onderwijs bleek. Volgens de school moesten wij zelf een andere school zoeken. Dat lukte niet omdat andere reguliere scholen hem niet wilden aannemen. Daardoor kwam mijn zoon in de periode september 2020-januari 2022 thuis te zitten. Uit testen die wij zelf lieten uitvoeren, blijkt alleen dat hij extra aansturing op gedrag nodig heeft.

⁵ Zie hiervoor o.a. beantwoording Kamervragen van kamerlid Van Baarle, nr. 2093 door minister Wiersma.

De Geschillencommissie Passend onderwijs achtte onze klacht over onterechte verwijdering van de school gegrond. Niettemin wilde de school nog steeds niet meewerken.

Ook Veilig Thuis is inmiddels betrokken vanwege blijvend verschil van visie op de beste plek en aanpak voor onze zoon. Wij hebben sinds januari 2022 zelf een andere reguliere school voor onze zoon gevonden. De kosten voor deze school (ouderbijdrage) wil de gemeente niet betalen. Wij kunnen deze kosten ook niet meer betalen. Dit geeft veel stress bij ons als ouders, maar ook bij onze zoon”.

N.B. De discriminatieklacht bij het College van de rechten van de Mens is (ook) gegrond verklaard omdat school onvoldoende onderzoek heeft gedaan om kind in staat te stellen tot het (volgen van) regulier onderwijs bij een school onder eigen gezag.

“Ik weet niet meer waar ik aan toe ben. Mijn zoontje van 5 jaar zat op de peuterspeelzaal, maar school vond hem niet rijp genoeg om in te stromen naar groep 1. Zij hameren op bijzonder onderwijs, maar er zijn geen onderzoeken waaruit blijkt dat dit noodzakelijk is. Tussen mij en de school is nu onenigheid ontstaan over waar de zorgplicht ligt. De school geeft aan geen zorgplicht te hebben, omdat mijn zoon (nog) niet gestart is op school. Ik ben het daar niet mee eens, want ik heb mijn zoon (tijdig) op school aangemeld. Op de peuterspeelzaal is hij ook niet meer welkom vanwege zijn gedrag. Hij zit nu dus thuis en ik heb nog steeds geen duidelijkheid. Kan mijn zoon straks op regulier onderwijs starten met een Shadow, of moet hij naar passend onderwijs? Ik ben een alleenstaande, schoolgaande moeder. Mijn zoon zit thuis en ik moet ook stagelopen. Ik red dit niet lang meer”.

➤ Klachten worden niet adequaat opgepakt en opgelost

“Mijn zoon had een vaste chauffeur. Dat ging altijd goed. Deze chauffeur is in december gestopt en toen zijn de problemen ontstaan. De afgelopen twee maanden heb ik meer dan tien klachten ingediend bij Trafficon omdat mijn zoon nu vaak te laat op school komt. Meerdere keren kreeg ik bericht dat mijn klachten gegrond zijn. Maar behalve die bericht vindt er geen vervolgactie plaats”.

“Problemen met leerlingenvervoer spelen sinds een jaar. Vorig jaar heeft de toenmalige buschauffeur kinderen geslagen met een stok. Toen kwam er een andere chauffeur. Deze chauffeur zet kinderen uit de bus, knijpt ze, slaat. Er zijn vechtpartijen in de bus waar hij geen controle over heeft. Mijn dochter is in de bus mishandeld, bespuugd en bedreigd door andere kinderen. Er is een begeleider op de bus gekomen, maar dat helpt niet echt. Ook blijven chauffeurs te laat komen en vergeten ze soms kinderen op te halen. Ik heb al klachten ingediend bij Noot, Trafficon en leerlingenvervoer (gemeente), ook de school heeft dat gedaan. Er wordt wel gezegd dat het wordt opgepakt maar er komt steeds geen oplossing en er wordt geadviseerd om met de kinderen te praten. Ook werden er regels gegeven voor de kinderen voor in de bus, maar het gaat om kinderen met veel verschillende gedragsproblemen”.

“Mijn dochter gaat al 4 jaar mee met leerlingenvervoer. Dit ging altijd goed tot februari 2023. Sindsdien is er voor deze rit geen vaste chauffeur. Mijn dochter is de afgelopen 2 maanden structureel te laat opgehaald. Ook wordt ze te laat thuis afgezet. In de afgelopen maanden heb ik al meer dan 10 klachten ingediend. Ik krijg een standaardmail dat het druk is, geen chauffeur is en omdat wij in Den Haag wonen dat het niet anders kan! De problemen die zich voordoen worden niet opgelost. Door de chaos bij leerlingenvervoer komt mijn dochter te laat op school en te laat thuis. Zij mag max. 1 uur in de auto zitten. Nu zit ze 1.5 tot 2 uur in de auto!! Dit is een onacceptabele situatie. De druppel was dat mijn dochter begin maart op school is afgezet zonder een warme overdracht naar een leerkracht toe. Ze is aan haar lot overgelaten en er had van alles kunnen gebeuren met haar. De afhandeling van de klacht vanuit de vervoerder was: we hebben de chauffeur aangesproken en gaan ervan uit dat het niet meer voorkomt. Mijn vraag of ik gebeld kon worden door de leidinggevende van het leerlingenvervoer wordt tot nu toe ook geen gehoor gegeven”.

➤ Dreigen met een zorgmelding bij Veilig Thuis bij (onderwijs)geschillen

“Mijn zoon zat op een cluster 3 school. Er was al een langere tijd twijfel tussen cluster 3 en SBO. Mijn zoon is onterecht geschorst, dit is ook erkend. De Geschillencommissie heeft mijn klacht hierover gegrond verklaard. Op dit moment zit hij al 14 maanden thuis en er lijkt geen oplossing te zijn. Op zijn oorspronkelijke school kan hij niet meer terug. Wij als ouders worden door het SPPOH als kritisch omschreven en er wordt bedreigd met een Veilig Thuis melding. Hoe kan het dat mijn zoon zolang thuis zit?”. N.B. Na o.a. raadvragen en kamervragen is er alsnog zicht op een passende plek. Ook de onderwijsinspectie is inmiddels nauw betrokken.

“Mijn 10 jarige dochter heeft van jongs af aan al een achterstand. Tegen mijn zin in is ze vanaf haar vierde op een cluster 3 school terechtgekomen. Recent heb ik mijn dochter laten onderzoeken. Er kon geen diagnose worden gesteld, waardoor ik ben bevestigd in mijn beeld dat mijn dochter niet op haar plek zit op bijzonder onderwijs. Ook vind ik dat mijn dochter te weinig leert op de school en haar achterstanden zijn daar verder opgelopen. In het verleden is er al eens gedreigd (o.a. door de school) om Veilig Thuis in te schakelen”.

Oproep ombudsman

De Jeugdbondsman heeft bij haar aanstelling de specifieke taak van de gemeenteraad meegekregen toe te zien op de naleving van kinderrechten in Den Haag en Leidschendam-Voorburg. Ik vraag in het bijzonder aandacht voor de positie van kinderen bij (blijvende) onderwijsconflicten tussen ouder(s) en school. Belangrijk is dat ook hun stem gehoord wordt. Daarvoor is essentieel dat keuzes over een leerling pas gemaakt worden nadat zij ook echt gezien en gesproken zijn.

De hiervoor gesignaleerde problemen maken dat het recht op onderwijs, gezondheid onder druk staan en op dit moment niet nageleefd worden. Dat moet om die reden anders en beter. Ik roep u daarom, vanuit uw positie als wethouders Onderwijs op, om te zoeken naar steviger oplossingen zodat ouders, leerlingen en onderwijspersoneel niet meer blijven zitten met hun klachten en problemen en kinderrechten worden nageleefd.

Aanbevelingen ombudsman

Vanuit uw taken, verantwoordelijkheden en uw deelname in lokale en regionale overleggen doe ik u de volgende aanbevelingen:

1. Voer voor de zomer een indringend(er) gesprek met de schoolbesturen en samenwerkingsverbanden over het oplossen van de oplopende wachtlijsten en groeiend aantal kinderen dat thuiszit. Desgewenst ben ik bereid bij dit gesprek aan te schuiven.
2. Zorg voor de zomer samen met de schoolbesturen en samenwerkingsverbanden voor toegankelijke informatie en ondersteuning waar ouders en jongeren terecht kunnen met vragen en problemen over onderwijsgeschillen.
3. Houd toezicht op een adequate afhandeling van klachten⁶, ook als klachtbehandeling contractueel is uitbesteed.
4. Ga voor de zomer in gesprek met schoolbesturen, samenwerkingsverbanden, leerplichtambtenaren, gezinscoaches en Veilig Thuis of zorgmeldingen voorkomen indien ouders en school het niet eens kunnen worden over passende ondersteuning en of zorg.

Gesprek

Graag hoor ik binnen vier weken van u welke mogelijkheden u ziet om (al dan niet gezamenlijk) opvolging te geven aan mijn aanbevelingen. Ik licht dat graag toe in een persoonlijk gesprek en zie een uitnodiging daarvoor graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,



Yvette Nass

Jeugdbondsman gemeente Den Haag en Leidschendam-Voorburg

⁶ Zie hier ook de brief van 30 maart jl. van de minister voor Primair en Voortgezet onderwijs inzake passend onderwijs.